

EJP SOIL programos suinteresuotosios šalys: „reikia žinių ir tinkamų priemonių“

Suinteresuotųjų šalių, dalyvaujančių EJP SOIL programoje, teigimu, reikia keistis ne tik žiniomis ir priemonėmis, kurias būtų galima pritaikyti tvarkant dirvožemį, bet ir geriau atpažinti iššūkius. Tam reikia nuolatinio ūkininkų, dirvožemį tyrinėjančių mokslininkų, konsultantų, organizacijų ir valdžios institucijų bendradarbiavimo.

2020.05.07 | [LINE CARLENIUS BERGGREEN](#)

Žemės ūkio paskirties dirvožemių vystymo krypties nustatymas. Ūkininkas Zigmantas Aleksandravičius ir dr. Virginijus Feiza, LAMMC Žemdirbystės instituto Dirvožemio ir augalininkystės skyriaus vedėjas. Lauko bandymai Lietuvoje. 2012 m. Nuotraukos autorė – dr. Dalia Feizienė (LAMMC).

Klimato kaitos prognozės Europoje numato didelius aplinkos pokyčius, kurie padidins erozijos, dirvožemio degradacijos bei nuošliaužų tikimybę ir galimai padidins maisto medžiagų išplovimą šiauriniuose rajonuose, o Viduržemio jūros regionai bus paveikti sausros bei karščio bangų ir didesnės vėjo erozijos. Europos žemės ūkis turi prisitaikyti prie šių pokyčių ir tapti atsparesnis ekstremaliems klimato reiškiniams. Tačiau kodėl nėra įgyvendinamos žinomos ir patvirtintos priemonės? Suinteresuotosios šalys pateikia įžvalgas apie žinių pasiekiamumą ir panaudojimą Europoje.

Ekonominės kliūtys ir politinio pripažinimo stoka

Lietuvoje registruojama vis daugiau sausų ir vėjuotų dienų, o gruntinio vandens lygis yra žemesnis nei buvo anksčiau. Lietuvos ūkininkas Zigmantas Aleksandravičius mano, kad pasėliams kritulių kiekio nepakaks netgi vidutinio klimato sąlygomis.

„Vis daugiau Lietuvos ūkininkų supranta, kad reikia rūpintis savo žeme siekiant pagerinti jos kokybę“, – sako Z. Aleksandravičius. „Ūkininkai pasitraukia iš verslo, jei į šią situaciją nekreipia reikiamo dėmesio“.

Tačiau, pasak Z. Aleksandravičiaus, daug stambiųjų ūkių žemę nuomojasi žemės ūkio gamybai. Tai kelia problemų, susijusių su dirvožemio kokybės gerinimu – ūkininkai nenori rizikuoti finansinėmis investicijomis, nes žemės savininkas bet kada gali atšaukti nuomos sutartį.

Turkijoje vandens ir vėjo erozija veikia 75 % dirbamos žemės. Cukurovos universiteto profesorius dr. Ortas teigia, kad ūkininkai žino apie organinių medžiagų naudą dirvožemio derlingumui, tačiau neturi pakankamai pajamų ir galimybių jam

palaikyti. Tai rodo, kad žalos mažinimo veiksmai labai priklauso nuo visuomenės, mokslo, politinių, ekonominių ir švietimo galimybių.

Profesorius dr. Ortas atkreipia dėmesį į tai, kad visuomenė ir vyriausybė nesupranta dirvožemio produktyvumo ir derlingumo mažėjimo problemos. Nepripažįstama, kad dirvožemis yra ribotas maisto teikimo žmonijai šaltinis. Platesnis visuomenės informuotumas ir didesnis supratimas apie žemės ūkio paskirties dirvožemio tvarkymą yra būtina sąlyga, siekiant sėkmingai įgyvendinti klimato atžvilgiu išmanius tvaraus dirvožemio tvarkymo sprendimus.

Sukurtos, pasidalintos, suderintos ir pritaikytos žinios yra labai svarbios

Sprendžiant šiuos iššūkius esminės yra nacionalinės ir vietos žinios, taip pat taikomos ūkininkavimo praktikos. Europos aplinkosaugos veiksmų programa, FAO, Bendroji žemės ūkio programa, Globalinė dirvožemio partnerystė ir kitos tarptautinės iniciatyvos skatina gilinti žinias apie tausojančią dirvožemio tvarkymą ir jo funkcijų apsaugą.

Senas danų posakis byloja: „*Ūkininkas atliko gerą darbą, jei jo ūkis ir žemė yra geresnės būklės, perduodant ją kitai kartai, nei buvo tada, kai ją gavo iš savojo pirmtako*“.

„Reikia daugiau žinių apie dirvožemyje sukauptą anglį. Kaip įtikinti ūkininkus pakeisti dirvožemio tvarkymo praktiką nežinant, kaip šią neigiamą tendenciją pakeisti į gerąją pusę?“ – sako Troels Toft iš Danijos ūkininkų organizacijos SEGES.

Konsultantas T. Toft siekia sužinoti, kaip per pastaruosius 30 metų Europos dirvožemiuose vyko anglies kaupimas. Turint mažiau atsparų dirvožemį bei žemės ūkio augalus ir esant ekstremalioms klimato sąlygoms, reikia mokytis iš patirties. Galbūt būsimas sąlygas galima numatyti analizuojant situaciją visoje Europoje.

Tvirtas ryšys tarp mokslininkų ir ūkininkų – mažiau kalbų, daugiau darbų

T. Toft pabrėžia, kad svarbu rasti įrankius, kuriuos ūkininkai galėtų panaudoti kasdien planuodami dirvožemio tvarkymą. „Būtinasis nuolatinis dialogas ir bendradarbiavimas tarp dirvožemį tiriančių mokslininkų, ūkininkų organizacijų ir konsultantų, kad pastangos duotų rezultatą“. Ūkininkai turi turėti naujausių žinių ir įrankių, kad galėtų veikti ir priimti teisingus sprendimus.

„Norint žinoti, kad elgiamės teisingai, reikia naujo, nesudėtingo būdo ir naujausių mokslinių tyrimų rezultatų. Skatiname tvirtą ryšį tarp mokslinių tyrimų ir žemės ūkio gamybos“, - sako T. Toft. „Ūkininkai nori elgtis tinkamai. Turėtume mažiau kalbėti ir daugiau veikti“.

Didžiausias dėmesys – dirvožemio tvarkymo įgyvendinimui

Politikai taip pat turi sutelkti dėmesį į dirvožemio tvarkymo įgyvendinimą“, – sako T. Toft. „Turime rasti būdą, kaip dirvožemius ir pasėlius padaryti atsparesnius, ir jį perteikti ūkininkams“. Sprendimai turi būti žinomi ir pritaikomi visuose Europos ūkiuose, taip pat ir atokiausiose vietovėse.

Bendra atsakomybė už sėkmę

Ūkininkai taip pat yra atsakingi už sėkmingą priemonių įgyvendinimą. Pasak T. Toft, ūkininkai turi pareikalauti reikiamų priemonių iš savo tiekėjų, tai yra žemės ūkio pramonės. Visi ūkininkai turi sąlygas pritaikyti dirvožemio tvarkymo sistemas ir apskaičiuoti ilgalaikes pelningas investicijas. Ūkininkas tampa vartininku. Jeigu jis nenorės keisti savo ūkininkavimo įpročių, niekas nepasikeis. Tai rodo pagrindinių suinteresuotųjų šalių grupių, dalyvaujančių EJP SOIL programoje, tarpusavio ryšį ir bendrą atsakomybę.

T. Toft teigimu, visi programoje dalyvaujantys asmenys turi sutikti, kad nėra „greito pataisymo“. Visų laukia ilgas kelias, reikalaujantis pasiryžimo ir kantrybės dėl ateinančių kartų.

T. Toft mano, kad pacituotas senasis danų posakis yra aktualus viso pasaulio ūkininkams. „Laikykimės jo ir kurkime kažką geresnio ateities kartoms“.